

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 7

Sub. Code :

1	0	0	7	9
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

**NEP U.G. Common-Inter Disciplinary Course 1st Semester
(2125)**

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

**Paper—Constitution of India : Reading the Text
(POLIDC)**

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 68

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any seven questions. Each question carries 2 marks.

(2) Attempt one question from each unit. Each question carries 18 marks.

(3) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks they will secure will proportionately be increased to the maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any 7 questions:

i. Give two causes responsible for the failure of the Minto-Morley Reforms.

- ii. Write a note on the provision of the All India Federation under the Government of India Act 1935.
- iii. What amendments were suggested by Muhammad Ali Jinnah in the Nehru Report?
- iv. What do you understand by a Constituent Assembly?
- v. Name the three members of the Cabinet Mission.
- vi. How long did the Constituent Assembly take to frame the Constitution?
- vii. Give four challenges to Indian Democracy.
- viii. Is the Preamble part of the Indian Constitution?
- ix. Directive Principles are an instrument of socio-economic progress. Comment.
- x. When was the 11th Fundamental Duty added to the Indian Constitution and by which Constitutional Amendment?

UNIT—I

2. Make a critical evaluation of the working of dyarchy introduced in provinces under the Government of India Act, 1919.
3. Analyse the role of the Motilal Nehru Committee Report in the legacy of the Nationalist movement.

UNIT—II

4. Discuss the formation, composition, and functioning of the Constituent Assembly of India. What were the major challenges faced by the Assembly during the process of Constitution-making?
5. Explain the basic principles of the Indian Constitution.

UNIT—III

6. 'India is a Sovereign, Socialist, Secular, Democratic and Republic.' Explain.
7. What are Fundamental Duties? Discuss the Fundamental Duties incorporated in the Indian Constitution. Give its significance.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। कोई भी सात प्रश्न हल करें।
प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 18 अंक का है।

(3) जिन निजी अभ्यर्थियों का पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके अंक आंतरिक मूल्यांकन के बदले पेपर के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ा दिए जाएँगे।

1. कोई भी 7 प्रश्न हल करें:

i. मिंटो-मॉर्ले सुधारों की विफलता के दो कारण बताइए।

- ii. भारत सरकार अधिनियम 1935 के तहत अखिल भारतीय संघ के प्रावधान पर एक टिप्पणी लिखिए।
- iii. नेहरू रिपोर्ट में मुहम्मद अली जिन्ना ने कौन से संशोधन सुझाए थे?
- iv. संविधान सभा से आप क्या समझते हैं?
- v. कैबिनेट मिशन के तीन सदस्यों के नाम बताइए।
- vi. संविधान सभा को संविधान निर्माण में कितना समय लगा?
- vii. भारतीय लोकतंत्र के समक्ष चार चुनौतियाँ बताइए।
- viii. क्या प्रस्तावना भारतीय संविधान का हिस्सा है?
- ix. नीति निर्देशक सिद्धांत सामाजिक-आर्थिक प्रगति का एक साधन हैं। टिप्पणी कीजिए।
- x. भारतीय संविधान में 11वाँ मौलिक कर्तव्य कब और किस संविधान संशोधन द्वारा जोड़ा गया?

यूनिट-I

2. भारत सरकार अधिनियम, 1919 के तहत प्रांतों में लागू द्वैध शासन व्यवस्था की कार्यप्रणाली का आलोचनात्मक मूल्यांकन कीजिए।
3. राष्ट्रवादी आंदोलन की विरासत में मोतीलाल नेहरू समिति की रिपोर्ट की भूमिका का विश्लेषण कीजिए।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਗਠਨ, ਸੰਰਚਨਾ ਔਰ ਕਾਰਯਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭਾ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਕੌਨ-ਸੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚੁਨੌਤਿਯਾਂ ਥੀਂ?
5. ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. 'ਭਾਰਤ ਏਕ ਸੰਪ੍ਰਭੂ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ, ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ, ਲੋਕਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਔਰ ਗਣਰਾਜਯ ਹੈ।' ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
7. ਮੌਲਿਕ ਕਰਤਵਯ ਕਯਾ ਹੈਂ? ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਮੌਲਿਕ ਕਰਤਵਯਾਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਊਨਕਾ ਸਹਤਕ ਬਤਾਝਏ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।
- (3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

1. ਕੋਈ ਵੀ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
  - i. ਮਿੰਟੋ-ਮੋਰਲੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।
  - ii. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ 1935 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

- iii. ਨਹਿਰੂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਸੋਧਾਂ ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ?
- iv. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- v. ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- vi. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ?
- vii. ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਿਓ।
- viii. ਕੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ?
- ix. ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
- x. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 11ਵਾਂ ਮੌਲਿਕ ਫਰਜ਼ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ?

ਯੂਨਿਟ—I

2. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
3. ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਕਮੇਟੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਗਠਨ, ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ?
5. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. 'ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ, ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗਣਰਾਜ ਹੈ।' ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਮੌਲਿਕ ਕਰਤੱਵ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੌਲਿਕ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ।